

Vergi Affı Uygulamalarının Vergiye Gönüllü Uyum İle İlişkisi: İğdır İli Üzerine Bir Araştırma

Ahmet TEKİN

Yrd. Doç. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniv., İktisadi ve İdari Bilimler Fak., Maliye Bölümü
Asst. Prof. , Eskişehir University Faculty of Economics and Administrative Sciences

orcid.org/0000-0003-0779-1506

ahmettekin4444@gmail.com

Özlem SÖKMEN GÜRÇAM

Dr. Arş. Gör., İğdır Üniv., İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü
RA. , İğdır University Faculty of Economics and Administrative Sciences

orcid.org/0000-0002-2372-7355

osokmengurcam@gmail.com

Öz

Vergi afları genellikle hükümetler tarafından gelir elde etmek amacıyla kullanılan mali araçlardır. Ayrıca idari, teknik, sosyal, siyasi ve psikolojik gibi sebeplerle de vergi afları uygulanmaktadır. Bu bağlamda vergi aflarının gelir arttırıcı ve vergi idaresinin ve yargının yükünü hafifletme gibi pozitif etkilere sahip olduğunu söylemek mümkündür. Ancak vergi aflarının sık sık tekrarlanması durumunda vergiye gönüllü uyumu azaltması yönünde negatif bir etkiye de yol açtığı görülmektedir. Bu çalışmada vergi affı ve vergiye gönüllü uyum kavramları ve vergi aflarının nedenleri açıklanmakta ve vergi afları ile vergiye gönüllü uyum arasındaki ilişki İğdır ilinde faal olan gelir vergisi mükelleflerine yapılan anketler üzerinden incelenmektedir. Çalışma İğdır açısından bir ilk olmaktadır. Çalışmanın ana kümesini İğdır ilinde faal olan gelir vergisi mükellefleri oluşturmaktadır. İğdır ilinde faal olan 2449 gelir vergisi mükellefi bulunmaktadır. Ancak ana kümenin büyüklüğü nedeniyle bütün gelir vergisi mükelleflerine ulaşamayacağı düşünülmüş ve basit tesadüfi yöntem ile 307 mükellefe ulaşılmıştır. Bu çalışmanın örneklemini 307 gelir vergisi mükellefi oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Vergi Afları, Vergi Mükellefleri, Vergiye Gönüllü Uyum, Adalet, İğdır.

The Relation of Tax Amnesties Applications to Voluntary Tax Compliance: A Survey on İğdır Province

Abstract

Generally tax amnesties are the most common fiscal instruments used by the governments. Also tax amnesties are applied for reasons such as administrative, technical, social, political and psychological. In this context, it is possible to say that tax amnesties have positive effects such as increasing income and alleviating the burden of the tax administration and the judiciary. However in case of frequent repetition of tax amnesties seem to have led a negative effect on reducing voluntary tax compliance. In this study, the concepts of tax amnesty and voluntary tax compliance and the reasons for tax amnesties are explained and the relationship between tax amnesties and voluntary tax compliance is examined through the questionnaire on income taxpayers who are active in İğdır. The study is a first in terms of İğdır. The reason for the determination of the place of the survey as İğdır province, it is easy to access the test cases. The main mass of the study is income tax taxpayers who are active in the province of İğdır. There are 2449 income taxpayers who are active in the province of İğdır. However, due to size of main mass 307 taxpayers considering that all income taxpayers could not be reached. The sample of the study is 307 income taxpayers.

Key Words: Tax Amnesties, Taxpayers, Voluntary Tax Compliance, Justice, İğdır.

Giriş

Vergi afları hükümetler tarafından geçmişten günümüze kadar halen ekonomik, mali, sosyal, idari ve siyasi nedenlerden dolayı kullanılan bir uygulamadır. Hükümetler politikalarında hem ekonomik ve mali bir kazanç sağlamak hem de siyasi yönden oy beklentilerini karşılamak amaçlı vergi aflarına yer vermektedirler. Ancak bu durum kısa dönemde bir sıkıntı oluşturmazken uzun dönemde vergi mükelleflerinin vergiye olan uyumunu zedelemektedir. Özellikle de dürüst mükellefler uzun dönemde vergi afları sebebiyle vergi vermekten kaçınacak ve zamanla tekrar bir vergi affı çıkacağı düşüncesiyle vergi kaçırma yoluna bile gideceklerdir. Bu negatif durum yapılan anket çalışmasında da görülmektedir. Anket çalışmasında vergi mükelleflerinin vergi afları karşısında vergiye karşı gönüllü uyum durumları incelenmiştir. 307 faal olan gelir vergisi mükelleflerine yapılmış olan anketlerin SPSS analiz sonuçlarına bu çalışmada yer verilmiştir.

Vergi Affı Kavramı

Yaşanan son mali kriz sonrasında kamu açıkları ile yüzleşen birçok hükümet mali ihtiyaçlarını karşılamak için sık sık vergi afları uygulamışlardır. Bu tür uygulamalar yükümlülüklerini yerine getirmeyen mükelleflere yargıya tabi tutulmadan ve cezalandırılmadan ödenmemiş vergilerin tamamını veya bir kısmını geri ödeme imkanı tanımıştır (Bayer vd, 2015: 70). Özellikle İrlanda, İtalya, İspanya ve Portekiz gibi ülkelerde hükümetler mali kriz ve büyük bütçe açıkları gibi ekonomik problemler yüzünden vergi aflarını politika aracı olarak kullanmışlardır (Marchese, 2014, s. 2). Vergi aflarını uygulayan ülkelerin bazılarında başarılı sonuçlar ortaya çıkarırken bazı ülkelerde ise sonuçlar başarısız olmuştur (Bose ve Jetter, 2012, s. 761). Alm (1998) vergi aflarının başarılı olması için, vergi aflarının sadece bir kereye mahsus ve geçici olmasını, af yapılırken vergi kaynakları yönünden sınırların belirtilmesini, vergi affının vergi sistemini güçlendiren önlemlerle eş zamanlı yürütülmesini ve af sonrasında gerekli reformların yapılarak affa katılımın teşvik edici düzeyde olması gerektiğini vurgulamıştır.

Kavram olarak vergi affı ise, vergi kanunlarına uygun olarak tarh edilmiş vergilerin belli süreler içinde ödenmesi durumunda bunlara ilişkin cezaların, gecikme zamlarının tamamının ya da bir kısmının tahsilinden vazgeçilmesi olarak ifade edilmektedir (Bülbul, 2003, s. 207). Bu ifadeden yola çıkılarak vergi aflarının mükellefin ödemesi gerektiği cezalardan ve faizlerden vazgeçilmesi ya da affedilmesi için devlet tarafından yapılan özel uygulamalar olduğunu söylemek mümkündür. Vergi afları ile birlikte toplanamayan vergi ve cezalar gelir idaresi çalışanları tarafından toplanmış ve bu sayede devlet gelirleri artmıştır. Bu bağlamda afların mükelleflerin vergi cezalarını ödeme oranını yükselttiği söylenebilir. Ayrıca gelir idareleri, daha sıkı yaptırımlarla birlikte vergi yasaları ile çok iyi bir şekilde anlatılan vergi aflarının gelecekte gönüllü uyum düzeyini önemli ölçüde arttırdığını ileri sürmektedirler (Leonard ve Zeckhauser, 1986, s. 1).

Vergi Aflarının Uygulanma Nedenleri

Vergi aflarının uygulanması siyasi, ekonomik, mali, sosyal, idari ve teknik nedenlere dayanmaktadır.

- **Siyasi Nedenler:** Vergi mükellefinin vergi ödeme konusunda isteksizliği ve iktidarın politik karar almaları vergi aflarının sebepleri arasında yer almaktadır. Hükümetler çoğu zaman baskı ve çıkar gruplarının istekleri doğrultusunda karar vererek oy için vergi gelirlerinden vazgeçmekte ya da vergi yüklerini bazı kişilere yükleyebilmektedirler. Sonuç olarak kamu kesiminin sorunlarından biri olan oy beklentisi ile bireylerin kişisel çıkarları birleşince yasalarda vergi affı uygulamalarına yer verilmektedir (Ayrangöl ve Tekdere, 2013, s. 259).
- **Ekonomik Nedenler:** Ekonomik nedenlerle vergi aflarının uygulanmasında önemli iki etken vardır. Bu etkenlerden ilki beyan edilmeyen gelirlerin, yasalara aykırı olarak ülke dışına çıkarılan sermayenin meşru ekonomiye kazandırılarak ülke içerisinde yatırıma dönüştürülmesine olanak vermektir. Başka bir ifadeyle gelir elde etmek ve kayıtdışılığı önlemektir. İkincisi ise, yüksek enflasyonun ve izlenen istikrarsız politikalar nedeniyle mükellefler üzerinde oluşan olumsuz etkinin giderilmesine çalışılmasıdır (Ayrangöl ve Tekdere, 2013, s. 259).
- **Mali Nedenler:** Genel olarak hükümetlerin vergi aflarına başvurmalarının mali nedeni kısa vadeli fon ihtiyacının giderilmesidir. Mali aflarla indirilmiş cezalarla borçlarını ödememiş vergi mükelleflerine bir fırsat sunulmakta ve daha fazla bir vergi geliri elde edilmesi amaçlanmaktadır. Aynı zamanda mali af ile vergi kaçırıcıların vergiye gönüllü uyumunun sağlanması ve vergi kaçırıcıların gelirlerini beyan etmesi durumunda cezalarının affedilmesi yoluyla hazineye gelir aktarılması amaçlanmaktadır (Yaraşır, 2013, s. 180).
- **Sosyal Nedenler:** Bu nedenlerin temelinde iki etken söz konusudur. İlk etken, gelir idaresi tarafından belirlenmiş olan ve vergi yükümlülüklerini zamanında yerine getirmeyen mükellefler ile idare tarafından denetlenebilen ve az sayıda olan vergi mükellefleri arasındaki eşitsizliğin giderilmesidir. İkinci etken ise, beyana dayalı vergi sistemini etkili bir şekilde uygulayamayan ülkelerde rastlanan idari ve adli hatalardan dolayı ortaya çıkan adaletsizlikleri yok etmeye çalışmaktır (Ayrangöl ve Tekdere, 2013, s. 259).
- **İdari ve Teknik Nedenler:** Vergi idaresinin ve yargının iş yükünü hafifletmek, kamu alacaklarının takip ve tahsil sürelerini kısaltma, vergisiz fonların ekonomiye çekilip vergilendirilmesi, vergi oranlarının ve vergi yükünün ağır olması ve maddi ve şekli yükümlülüklerin fazla olması gibi etkenler afların idari ve teknik yönden çıkarılması nedenleridir (Taşkın, 2006, s. 46).

- **Psikolojik Nedenler:** vergi aflarının bir diğer nedeni olan psikolojik affın amacı, vergi ile ilgili görevlerini yerine getirmeyen mükelleflerin ekonomik hayata kazandırılmaları, dürüst mükellef olmaları ve bir ceza tehdidinin olmadığını görerek daha fazla vergiye gönüllü olarak uymalarını sağlamaktır (Ayrangöl ve Tekdere, 2011, s. 432).

Vergiye Gönüllü Uyum Kavramı ve Vergi Aflarının Vergiye Gönüllü Uyum İle İlişkisi

Vergiye gönüllü uyum konusu, vergi konusu gibi eski bir konu olmakla birlikte o dönemlerde de mükellefler açısından bir sorun olarak görülmüştür (Andreoni vd, 1998, s. 818). Vergiye gönüllü uyum konusu ile ilgili tanımlarda ortak olan nokta, mükelleflerin vergi yasalarına uygun olarak hareket etme derecesidir (James ve Alley, 2002, s. 29). Bu bağlamda vergiye gönüllü uyum kavramını mükelleflerin vergi sistemlerinde yer alan kanunlara ve kurallara gönüllü olarak itaat etme ya da uyma olarak tanımlamak mümkündür (Ştefura, 2012, s. 192).

Vergi aflarının vergiye gönüllü uyum ile ilişkisi, vergi aflarının niteliğine vergi afları uygulamasının öncesinde ve sonrasında alınan önlemlere ve alınan önlemlerin başarısına bağlı olmaktadır. Vergi aflarının vergiye gönüllü uyum ile ilişkisi konusunda iki farklı görüş bulunmaktadır. Bunlardan ilki olumlu görüş olup ikincisi de olumsuz görüştür. İlk görüşe göre, bir defaya mahsus olarak yapılan vergi affı, daha yüksek harcamaları ve vergi kaçakçılığını önlemek için daha etkili cezalar ile uygulanırsa vergiye gönüllü uyumu arttırabilir. Bunun yanında vergi affının daha önce kayıt dışı sektörlerde olan mükellefleri de vergi sistemine dahil etme gibi bir tarafı da olmakta ve gönüllü uyuma da katkı sağlamaktadır (Martin, 2013, s. 136; Çelikkaya, 2002). Vergi aflarının gönüllü uyum ile ilişkisi konusunda olumlu olan bir diğer görüş ise vergi affı başarısının bir taraftan hükümetin alacağı önlemlerin başarısına bir diğer taraftan da mükelleflerin bu önlemleri algılama düzeyine bağlı olması ile ilgilidir. Bu durum mükelleflerin vergi aflarına karşı adalet algısı ile ilgilidir. Mükelleflerin adalet anlayışları, vergi affı sonrasında verecekleri gönüllü uyum kararlarının belirlenmesinde oldukça önemli olmaktadır (Martin, 2013, s. 138). Vergi aflarının vergiye gönüllü uyum ile ilişkisi konusundaki bir diğer görüş olan olumsuz görüşe göre, vergi yükümlülüğü konusunda dürüst olan mükelleflerin devletin çıkarmış olduğu vergi aflarını vergi kaçırana karşı bir ayrıcalık olarak görmesidir. Bu nedenle de dürüst mükelleflerin vergiye olan gönüllü uyumu azalacaktır. Ayrıca bir defaya mahsus yapılmayan ve tekrar yapılacak vergi afları uzun dönemde vergiye gönüllü uyumun azalmasına neden olacaktır (Savaşan, 2006, s. 48).

Alm ve arkadaşlarının yaptığı bir araştırmaya göre, vergi affı uygulamasından sonra gönüllü uyum seviyesinin düştüğü ve bu düşüşün en önemli nedeni ise gelecekte af beklentisinin olmasıdır. Ancak devlet gelecekte

bir af uygulamasına gidilmeyeceği yönünde bir açıklama yaparsa gönüllü uyum düşüşü azalacaktır. Ayrıca bu araştırmaya göre, vergi afları öncesinde gönüllü uyumu yüksek olan mükellefler af uygulamasından sonrada yüksek gönüllüğüne devam etmekte ancak vergi afları öncesinde gönüllü uyumu düşük olan mükelleflerin vergi afları sonrasında gönüllü uyumlarının daha da düştüğü görülmektedir (Alm vd, 1990, s. 25). Ayrıca Alm ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmada vergi afları ile vergiye gönüllü uyum arasındaki ilişkiyi aşağıdaki şekilde özetlemişlerdir (Alm vd, 1990, s. 25-26).

- **Vergisel uyum aftan sonra azalacaktır:** Dürüst mükellefler aftan olumsuz etkilenmektedir. Çünkü af uygulaması, dürüst olmayan mükellefleri aklama aracı olarak düşünülebilir. Ayrıca her yapılan af yeni bir af beklentisini de getirdiği için genelde mükellefler arasında yeni bir vergi affı beklentisi de olmaktadır.
- **Af beklentisi zamanla azalacaktır:** Bu durum affa çok az başvuran mükelleflerin beklentisi için daha doğrudur. Yeni bir affın kesinlikle düşünülmediği, affın bir kereye özgü çıkarıldığı açıklaması yapılması devletin inandırıcılığına bağlı olarak beklentinin azalmasına neden olabilir.
- **Af ile güçlendirilmiş vergi uygulamasına önem verilmesi af sonrası vergiye gönüllü uyumunda azalmayı önleyebilir:** Af uygulaması etkin denetimle desteklenirse beklenen etkiyi gösterebilir. Ayrıca af uygulamasını etkin bir denetim mekanizması izlerse mükelleflerin vergi ödemeyerek bedavacılık yapanların yakalanacağını düşünmeleri ile gönüllü vergi uyumu arttırabilir.

Vergi Aflarının Vergiye Gönüllü Uyum İle İlişkisi Üzerine Ampirik Bir Çalışma

Vergi aflarının vergiye gönüllü uyum ile ilişkisi üzerine yapılan bu çalışmanın temel amacı vergi aflarının mükelleflerin vergiye gönüllü uyumlarındaki pozitif ya da negatif ilişkilerinin olup olmadığını ölçmektir. Bu nedenle de çalışmada anket uygulaması yapılmıştır. Anket uygulaması İğdır ilindeki vergi mükellefleriyle 2017 yılı nisan ayında gerçekleştirilmiştir. Deneklere kolay ulaşılabilirlik anketin yapılacak yerinin belirlenmesinde tercih nedeni olmuştur. Bu çalışmanın ana kütlesini İğdır ilinde faal olan gelir vergisi mükellefleri oluşturmaktadır. Bu ilde faal olan 2449 gelir vergi mükellefi bulunmaktadır. Ana kütlenin büyüklüğü göz önünde bulundurularak, gelir vergisi mükelleflerin tümüne ulaşılmaya çalışılmış ancak hepsi ile görüşme fırsatı bulunamadığından basit tesadüfi yöntem ile 307 mükellefe ulaşılmıştır. Bu araştırmanın örneklemini 307 adet faal gelir vergisi mükellefi oluşturmaktadır. Ayrıca bu örneklemelerin ankete katılmasında gönüllük esas temel alınarak yüz yüze mülakat şeklinde gerçekleştirilmiş ve anket sorularına gerçekçi ve dürüst bir şekilde cevap verdikleri kabul edilmiştir. Anket iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Ankete katılan mükelleflerin yaş, cinsiyet eğitim gibi demografik özellikler, ikinci bölümde de 20 sorudan oluşan beşli likert soruları bulunmaktadır. Bu sorulara ilişkin cevapların değerlendirilmesinde SPSS 22.0 paket programından yararlanılmıştır.

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Çalışmaya katılan mükelleflerin % 19'nun kadın ve % 81'nin erkek bireylerden oluştuğu tespit edilmiştir. Katılımcıların % 25'nin 21-30, % 39'nun 31-40, % 24'nün 41-50, % 8'nin 51-60 ve % 5'nin 61 ve üzeri yaşlarda olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların % 76'nın evli bireylerden oluştuğu tespit edilmiştir. Katılımcıların % 27'nin ilköğretim, % 44'nün lise, % 14'nün yüksekokul, % 7'nin üniversite ve % 8'nin lisansüstü düzeyde eğitime sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Cinsiyet	n	%	Yaş	n	%
Kadın	58	18,9	21-30 Arası	76	24,8
Erkek	249	81,1	31-40 Arası	120	39,1
Eğitim Durumu	n	%	41-50 Arası	72	23,5
İlköğretim	83	27,0	51-60 Arası	23	7,5
Lise	135	44,0	61 Ve Üzeri	16	5,2
Yüksekokul	43	14,0	Medeni Durum	n	%
Üniversite	21	6,8	Evli	233	76,4
Lisansüstü	25	8,1	Bekar	72	23,6
Toplam	307	100,0	Toplam	305	100,0

Katılımcıların % 8'nin Tacir, % 77'nin esnaf, % 4'nün sanatkar, % 12'nin serbest meslek erbabı olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların işletmeleri %25'i 0-5 yıl, % 35'i 6-10 yıl, %21'i 11-15 yıl %24'ü 16-20 yıl ve %6'sı 21 yıl ve üzerinde süredir faaliyet gösterdiği tespit edilmiştir. 2017 yılında katılımcıların % 50'si 0-13.000 TL, % 24'ü 13000-30000 TL, % 19'u 30000-70000 TL ve % 8', 70001 TL üzerinde gelir vergisi beyan ettiğini bildirmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların Faaliyetleri

Hangi Tür Ekonomik Faaliyette Bulunmaktasınız?	n	%
Tacir	23	7,5
Esnaf	235	76,5
Sanatkâr	12	3,9
Serbest Meslek Erbabı	37	12,1
İşletmeniz Kaç Yıldır Faaliyette Bulunuyor?	n	%
0-5 Yıl	78	25,4

6-10 Yıl	107	34,9
11-15 Yıl	63	20,5
16-20 Yıl	42	13,7
21 Yıl Ve Üzeri	17	5,5
2017 Yılına Ait Beyan Ettiğiniz Gelir Vergisi	n	%
0-13.000	153	49,8
13000-30000	72	23,5
30000-70000	58	18,9
70001 Ve Üzeri	24	7,8

Vergi Affı ve Vergiye Gönüllü Uyum Ölçeği Güvenilirlik Ve Geçerlilik Testi

Anket çalışmasında Vergi affı ve vergiye gönüllü uyum ile ilgili 20 adet ifadenin güvenilirliğinin test edilmesi amacı ile Co. Alpha analizi uygulanmıştır. Analiz sonucunda Co. Alpha katsayısı 0,84 olarak tespit edilmiştir. Elde edilen katsayı ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir. Bunun sonucu olarak çalışmadan herhangi bir soru çıkarmaya gerek olmadığı görülmektedir. Güvenilirlik analizinin ardından yapı geçerliliğinin test edilmesi amacı ile 20 ifadenin bulunduğu ölçeğe faktör analizi uygulaması yapılmıştır. Faktör analizi sonucunda tek bir boyut tespit edilmiştir. Faktör analizinde hesaplanan KMO örneklem yeterlilik katsayısı 0,80 ve açıklanan varyans %49 olarak tespit edilmiştir. Bu katsayı yapılan 307 adet anketin faktör yapısını orta koymak için yeterli sayıda olduğunun göstergesidir. Ayrıca faktör yapılarının anlamlılığının test edildiği Bartlett testi sonucuna göre ($p=0,01, p<0,05$) elde edilen boyut yapısal olarak anlamlıdır.

Katılımcıların Vergi Afları ve Vergiye Gönüllü Uyum Soruları İle İlgili Görüşleri

Katılımcıların vergi afları ve gönüllü uyum ile ilişkin görüşleri incelenirken beşli likert sorularından oluşan anket soruları veri kabul edilmiştir.

Katılımcıların vergi afları ve vergiye gönüllü uyum ile ilgili görüşleri incelendiğinde “Vergi afları zor duruma düşen iyi niyetli mükellefler için gerekli bir uygulamadır” yargısına 225 katılımcının Kesinlikle Katılıyorum/Katılıyorum cevabı verdiği görülmektedir. “Vergi afları işletmenin tekrar ekonomik hayata kazandırılmalarına olanak sağlar” yargısına ise, 204 katılımcının Kesinlikle Katılıyorum/katılıyorum cevabı verdiği görülmektedir.

Tablo 3: Katılımcıların Vergi Afları ve Gönüllü Uyum İle İlgili Görüşleri

YARGILAR		Kesinlikle	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle
		Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum
H1: Vergi afları zor duruma düşen iyi niyetli mükellefler için gerekli bir uygulamadır	Frekans	25	33	24	119	106
	Yüzde	8,1	10,1	7,8	38,8	34,5
H2: Vergi afları işletmenin tekrar ekonomik hayata kazandırılmalarına olanak sağlar	Frekans	38	35	30	117	87
	Yüzde	12,4	11,4	9,8	38,5	28,3
H3: Siyasi ve ekonomik bunalımdan sonra af bir zorunluluktur	Frekans	54	64	38	87	64
	Yüzde	17,6	20,8	12,4	28,3	20,8
H4: Vergi suçları diğer suçlardan daha az tehlikeli olduğundan af kapsamına alınmaları uygundur	Frekans	99	96	28	55	29
	Yüzde	32,2	31,3	9,1	17,9	9,4
H5: Katı yaptırımlarla desteklenmiş bir kereye özgü vergi afları vergiye olan uyumu arttırır	Frekans	40	54	34	125	52
	Yüzde	13,0	17,4	11,1	40,7	16,9
H6: Vergi afları tahsil edilemeyen vergi gelirlerini tahsil etmek için yararlı bir yöntemdir	Frekans	52	73	60	68	52
	Yüzde	16,9	23,8	19,5	22,1	16,9
H7: Vergi affı adalet ve eşitlik ilkelerini olumsuz yönde etkiler	Frekans	56	52	30	98	70
	Yüzde	18,2	16,9	9,8	31,9	22,8
H8: Vergi suçları tasarlanarak bilinçli olarak işlendiğinden affa layık değildir	Frekans	22	40	22	105	117
	Yüzde	7,2	13,0	7,2	34,2	38,1
H9: Vergi affı dürüst mükelleflerin vergi ödeme isteklerini azaltarak zamanla vergi kaçırımlarına neden olur.	Frekans	30	74	34	97	72
	Yüzde	9,8	24,1	11,1	31,6	23,5
H10: Sık sık af yasalarının çıkarılması ve cezaların bağışlanması vergi yasalarının önemsiz olduğu sonucunu doğurur	Frekans	50	62	23	97	75
	Yüzde	16,3	20,2	7,5	31,6	24,4
H11: Vergi afları vergi suçu işlemeyi teşvik eder.	Frekans	34	88	41	85	59
	Yüzde	11,1	28,7	13,4	27,7	19,2
H12: Vergi afları yeni af beklentilerini beraberinde getirir.	Frekans	22	26	30	150	77
	Yüzde	7,2	8,5	9,8	48,9	25,1

H13:Vergi affından sonra ciddi ve katı yaptırımlar uygulanmalıdır	Frekans	61	65	38	96	47
	Yüzde	19,9	21,2	12,4	31,3	15,3
H14:Vergi denetimleri sıkılaştırılmalıdır.	Frekans	35	20	15	117	120
	Yüzde	11,4	6,5	4,9	38,1	39,1
H15:Vergi affından sonra vergi cezaları ağırlaştırılmalıdır.	Frekans	74	58	46	80	57
	Yüzde	24,1	18,9	15,0	26,1	18,6
H16:Vergi affı ile mükelleflerin vergi ödeme istekleri artmıştır	Frekans	64	68	36	80	57
	Yüzde	20,8	22,1	11,7	26,1	18,6
H17:Vergi afları ile dürüst mükellefler cezalandırılmış vergi kaçırıcılar ise ödüllendirilmiştir.	Frekans	55	65	46	82	55
	Yüzde	17,9	21,2	15,0	26,7	17,9
H18: Tekrarlanan vergi afları dürüst mükelleflerin vergiye sürekli olan uyumlarını azaltmıştır.	Frekans	40	58	28	103	78
	Yüzde	13,0	18,9	9,1	33,6	25,4
H19: Vergi afları dürüst mükelleflerin vergi ödeme isteklerini azaltmış, devleti de gelir kaybına uğratmıştır.	Frekans	36	72	37	91	71
	Yüzde	11,7	23,5	12,1	29,6	23,1
H20:Af kapsamında vergi ve cezaların taksitlendirilmesi afa yararlananlara ikinci bir ödül niteliğindedir	Frekans	18	24	32	159	74
	Yüzde	5,9	7,8	10,4	51,8	24,1

"Siyasi ve ekonomik bunalımdan sonra af bir zorunluluktur" yargısına 151 katılımcı Kesinlikle Katılıyorum/Katılıyorum cevapları vermektedir. "Vergi suçları diğer suçlardan daha az tehlikeli olduğundan af kapsamına alınmaları uygundur" yargısına 195 katılımcı Kesinlikle Katılıyorum/Katılıyorum cevabı verirken 84 katılımcı da Kesinlikle Katılmıyorum/Katılmıyorum cevabı vermiştir. "Katı yaptırımlarla desteklenmiş bir kereye özgü vergi afları vergiye olan uyumu artırır" ifadesine 117 katılımcı Kesinlikle Katılıyorum/Katılıyorum cevabı verirken 94 katılımcının da Kesinlikle Katılmıyorum/Katılmıyorum cevabı verdiği görülmektedir. "Vergi afları tahsil edilemeyen vergi gelirlerini tahsil etmek için yararlı bir yöntemdir" ifadesine 120 katılımcının Kesinlikle Katılıyorum/Katılıyorum cevabı verdiği görülmektedir. "Vergi affı adalet ve eşitlik ilkelerini olumsuz yönde etkiler" yargısına 108 katılımcının Kesinlikle Katılmıyorum/Katılmıyorum cevapları verdiği görülmektedir. "Vergi suçları tasarlanarak bilinçli olarak işlendiğinden affa layık değildir" yargısına 222 katılımcının Kesinlikle Katılıyorum/Katılıyorum cevabı verdiği görülmektedir. "Vergi affı dürüst mükelleflerin vergi ödeme isteklerini azaltarak zamanla vergi kaçırıcılarına neden olur" ifadesine en fazla verilen cevap ise, toplamda 169 katılımcının verdiği Kesinlikle Katılıyorum/Katılıyorum cevabı olmaktadır. "Vergi denetimleri sıkılaştırılmalıdır" yargısına 237 katılımcı Kesinlikle Katılıyorum/Katılıyorum cevabı verdiği görülmektedir.

"Tekrarlanan vergi afları dürüst mükelleflerin vergiye sürekli olan uyumlarını azaltmıştır" ifadesine 181 katılımcı Kesinlikle Katılıyorum /Katılıyorum cevabı verirken 98 katılımcı da Katılmıyorum/Kesinlikle Katılmıyorum cevabı vermektedir. "Af kapsamında vergi ve cezaların taksitlendirilmesi aften yararlananlara ikinci bir ödül niteliğindedir" yargısına 42 katılımcı Kesinlikle Katılmıyorum/Katılmıyorum cevabı verirken 233 katılımcının da Kesinlikle Katılıyorum/Katılıyorum cevabı verdiği görülmektedir.

Sonuç

Vergi afları neredeyse tüm ülkeler tarafından gelir elde etmek amacıyla çıkarılmaktadır. Ancak sık sık çıkarılan vergi afları genellikle vergiye uyum sürecini negatif yönde etkilemektedir. Sıklıkla çıkarılan vergi afları mükellef üzerinde yeni bir vergi affı çıkması düşüncesini oluşturması nedeniyle mükellefler vergi vermekten kaçınmaktadırlar. Ayrıca sık sık tekrarlanan vergi afları sebebiyle mükelleflerin devlete olan güvenleri de sarsılmaktadır. Bu durum mükelleflerin vergiye olan gönüllü uyumunu zedelemektedir. Yapılan anket çalışmasında da mükellefler, tekrarlanan vergi aflarının dürüst mükelleflerin vergiye olan uyumunu azalttığına inanmaktadırlar. Ayrıca anket sonuçlarına göre mükellefler, vergi afları ile dürüst mükelleflerin cezalandırıldığına ve vergi kaçırانların ise ödüllendirildiğini düşünmektedirler.

Kaynakça

- Alm, James; Michael Mckee and William Beck (1990), "Amazing Graze: Tax Amnesties and Tax Compliance", National Tax Journal, Volume: XLIII, pp: 23-38.
- Alm, James (1998). "Tax Policy Analysis: The Introduction of a Russian Tax Amnesty", International Studies Program Working Paper (98-6). Georgia State University.
- Ayrangöl, Zülküf ve Mustafa Tekdere (2011), "Ana Hatlarıyla Vergi Afları, İzmir University, International Symposium Regional And Global Dynamics: Economic And Political Issues Of Turkey And Its Near Abroad, ss: 421-441.
- Ayrangöl, Zülküf ve Mustafa Tekdere (2013), "Potansiyel Etkileri Ve Gönüllü Uyum Açısından Vergi Afları: 6111 Sayılı Kanunun İrdelenmesi", EÜSBED, [VI], 2, ss: 250-270.
- Bayer, Ralph, Harald Oberhofer, Hannes Winner (2015), "The Occurrence Of Tax Amnesties: Theory And Evidence", Journal of Public Economics, 125, pp: 70-82.
- Bose, Pinaki And Michael Jetter (2012), "Liberalization And Tax Amnesty In A Developing Economy", Economic Modelling, Issue: 29, pp: 761-765.
- Bülbül, Duran (2003), "Vergi Aflarının Ekonomik ve Sosyal Etkileri-1" Yaklaşım Dergisi, Sayı: 131, ss: 206-209.
- Çelikkaya, Ali (2002), "Mükelleflerin Vergiye Gönüllü Uyumunu Etkileyen Faktörler", E Akademi Dergisi, Sayı: 5, <http://www.e-akademi.org/makaleler/acelikkaya-1.htm>, Erişim: 12.06.17.

Leonard, Herman B. And Zeckhauser Richard J. (1986), "Amnesty, Enforcement And Tax Policy", NBER Working Paper Series, Working Paper No. 2096.

Marchese, Carla (2014), "Tax Amnesties", IEL Paper In Comparative Analysis Of Institutions, Economics And Law No. 17, <http://polis.unipmn.it/pubbl/RePEc/uca/ucaiel/iel017.pdf>, Erişim: 31.03.17.

Martin, Ahmet (2013), "Türkiye'de 2000 Yılından Sonra Uygulanan Vergi Aflarının Vergi Tahsilatı Ve Vergi Uyumu Üzerindeki Etkileri", Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, İzmir.

Savaşan, Fatih (2006), "Vergi Afları: Teori ve Türkiye Uygulamaları (Vergi Barışı Uygulama Sonuçları)", Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: VIII, Sayı: 1, ss: 41-65.

Taşkın, Y (2006), "Vergi Aflarının Etkinliği", Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

